Lietas Nr. 11521043610
Lietas arhīva Nr. SKK-0679-14

LĒMUMS

Rīgā 2014.gada 4.novembrī

Latvijas Republikas Augstākā tiesa šādā sastāvā:

tiesnesis P.Dzalbe,

tiesnese A.Nusberga,

tiesnesis A.Freibergs

izskatīja krimināllietu rakstveida procesā sakarā ar Rīgas autotransporta prokuratūras prokurora A.Zariņa kasācijas protestu par Rīgas apgabaltiesas 2014.gada 3.jūnija spriedumu un

k o n s t a t ē j a

Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2014.gada 20.februāra spriedumu

/L.K./, /personas kods/,

atzīta par vainīgu Krimināllikuma 260.panta pirmajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīta ar piespiedu darbu uz 100 stundām.

Saskaņā ar Krimināllikuma 44. panta trešo daļu /L.K./ noteikts papildsods– transportlīdzekļu vadīšanas tiesību atņemšana uz 1 gadu.

Cietušās/L.S./ kaitējuma kompensācijas pieteikums apmierināts daļēji.

No /L.K./ par labu /L.S./ piedzīta morālā kaitējuma kompensācija 1067,16 *euro* (750 lati).

Pārējā daļā kaitējuma kompensācija nav noteikta.

Ar pirmās instances tiesas spriedumu konstatēts, ka /L.K./, vadot transportlīdzekli, pārkāpa Ceļu satiksmes noteikumus, kā rezultātā nodarīja cietušajai vieglus miesas bojājumus ar veselības traucējumu.

Noziedzīgais nodarījums izdarīts šādos apstākļos.

2010.gada 25.oktobrī ap plkst. 18.29 /L.K./ vadīja automašīnu *Opel Astra*, valsts reģistrācijas numurs /TL numurs/, ar kuru brauca pa Sporta ielu no Kr.Valdemāra ielas puses Skanstes ielas virzienā. Sporta ielas un Vesetas ielas krustojumā /L.K./ pārkāpa Ceļu satiksmes noteikumu 4., 10., 38.4., 70., un 138.punkta prasības, nepievērsa pietiekamu uzmanību apkārtnei un tās izmaiņām, nedarīja visu iespējamo, lai netiktu apdraudēti citi ceļu satiksmes dalībnieki, it sevišķi mazāk aizsargātie (gājēji), pirms nogriešanās manevra pa kreisi nepārliecinājās par ceļu satiksmes drošību un par to, vai netiks traucēti citi ceļu satiksmes dalībnieki, kā rezultātā, veicot kreisā pagrieziena manevru uz Vesetas ielu Hanzas ielas virzienā, ar automašīnas *Opel Astra* priekšējo daļu uzbrauca gājējai /L.S./, kura šķērsoja Vesetas ielu pa regulējamu gājēju pāreju pie luksofora kustības atļaujošā signāla no kreisās uz labo pusi attiecībā pret automašīnas kustības virzienu. Šo ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumu un uzbraukuma gājējam rezultātā /L.K./ nodarīja /L.S./

vieglus miesas bojājumus, kas izraisīja īslaicīgus veselības traucējumus no 7 līdz 21 dienai.

/L.K./ noziedzīgais nodarījums kvalificēts pēc Krimināllikuma 260.panta pirmās daļas.

Par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2014.gada 20.februāra spriedumu apelācijas sūdzību iesniedza apsūdzētā /L.K./.

Ar Rīgas apgabaltiesas 2014.gada 3.jūnija spriedumu atcelts Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2014.gada 20.februāra spriedums daļā par /L.K./ piespriesto pamatsodu, papildsodu un piedzīto morālā kaitējuma kompensāciju.

/L.K./ pēc Krimināllikuma 260.panta pirmās daļas sodīta ar piespiedu darbu uz 80 stundām.

No /L.K./ par labu /L.S./ piedzīta morālā kaitējuma kompensācija 900 *eiro*.

Pārējā daļā Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2014.gada 20.februāra spriedums atstāts negrozīts.

Par Rīgas apgabaltiesas 2014.gada 3.jūnija spriedumu kasācijas protestu iesniedzis Rīgas autotransporta prokuratūras prokurors A.Zariņš, kurš lūdz atcelt Rīgas apgabaltiesas 2014.gada 3.jūnija spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai.

Pamatojot savu lūgumu, prokurors norāda, ka apelācijas instances tiesa, taisot spriedumu, pārkāpa „Kriminālprocesa likuma 511.panta otrās daļas prasības par sprieduma tiesiskumu un pamatotību, kas saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 574.panta nosacījumiem atzīstams par Krimināllikuma būtisku pārkāpumu".

Kasācijas protestā prokurors norāda, ka apelācijas instances tiesa kļūdaini interpretēja Krimināllikuma normas un 2012.gada 13.decembra likuma „Grozījumi Krimināllikumā" piemērošanu konkrētajā lietā.

Kasācijas protestā prokurors atsaucas uz virkni apelācijas instances tiesas atzinumiem. Apelācijas instances tiesa atzina, ka Krimināllikuma 260.panta pirmās daļas sankcijas redakcija, kas bija spēkā noziedzīga nodarījuma izdarīšanas laikā, paredzēja papildsodu – transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem vai bez tā. Ar 2012.gada 13.decembra likumu „Grozījumi Krimināllikumā" no Krimināllikuma 260.panta pirmās daļas sankcijas tika izslēgts šis papildsods. Apelācijas instances tiesa arī atzina, ka, neskatoties uz to, ka pirmās instances tiesa konkrētajā lietā esot piemērojusi principu par normas atpakaļejošu spēku, nav tikuši ievēroti Krimināllikuma 5.panta nosacījumi. Apelācijas instances tiesa atzina par pamatotu apelācijas sūdzībā norādīto, ka aktuālā Krimināllikuma 44.panta trešās daļas redakcija Krimināllikuma 5.panta trešās daļas izpratnē ir atzīstama par personai nelabvēlīgu. Pirmās instances tiesa savā spriedumā atsaukusies uz aktuālo Krimināllikuma 44.panta trešās daļas redakciju, taču nav ņēmusi vērā, ka noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī Krimināllikuma 260.panta pirmās daļas sankcijā vēl bija iekļauts papildsods – transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšana. Piemērojot tiesību ierobežošanu, pirmās instances tiesa esot vērtējusi izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu, nevis kritērijus, kuri norādīti Krimināllikuma 44.panta trešajā daļā (redakcijā, kāda bija spēkā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī), taču pantā norādītie kritēriji no konkrētās lietas neizrietot.

Kasācijas protestā prokurors atsaucas uz Augstākās tiesas 2014.gada 20.janvāra lēmumu lietā nr. SKK-J-64/2014, no kura izriet, ka tiesa ir tiesīga piemērot papildsodu – transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšanu – nosakot sodu pēc Krimināllikuma 260.panta attiecīgās daļas kā likuma redakcijā līdz 2013.gada 31.martam, tā arī likuma redakcijā no 2013.gada 1.aprīļa.

2012.gada 13.decembra likuma „Grozījumi Krimināllikumā" pārejas noteikumu 4.punkts noteic, ka personas, kuras noziedzīgo nodarījumu izdarījušas līdz šā likuma spēkā stāšanās dienai, sodāmas saskaņā ar tām Krimināllikuma normām, kuras bija spēkā šā nodarījuma izdarīšanas laikā, ņemot vērā, ka maksimālais soda apmērs vai laiks nedrīkst pārsniegt maksimālo soda apmēru vai laiku, kāds Krimināllikumā par attiecīgo noziedzīgo nodarījumu ir paredzēts pēc šā likuma spēkā stāšanās dienas.

Kasācijas protestā prokurors citē Krimināllikuma 44.panta otro un trešo daļu un norāda, ka Krimināllikuma Sevišķās daļas normu sankcijas (likuma redakcijā no 2013.gada 1.aprīļa) ir konstruētas tādā veidā, ka tajās nav ietverti tiesību ierobežošanas sodi kā alternatīvi papildsodi. Krimināllikuma Sevišķās daļas normu sankcijās tiesību ierobežošanas sods norādīts tikai tajā gadījumā, kad tas paredzēts kā obligāts. Prokurors norāda, ka no likumdevēja gribas izriet, ka alternatīvi piemērojamos tiesību ierobežošanas sodus atbilstoši noziedzīga nodarījuma raksturam tiesa var piemērot arī gadījumos, kad šis sods nav paredzēts šā likuma Sevišķās daļas attiecīgā panta sankcijā.

Augstākā tiesa atzīst, ka Rīgas apgabaltiesas 2014.gada 3.jūnija spriedums atstājams negrozīts, bet Rīgas autotransporta prokuratūras prokurora A.Zariņa kasācijas protests noraidāms.

Kasācijas instances tiesa atzīst, ka kasācijas protestā pamatoti norādīts, ka apelācijas instances tiesa kļūdaini interpretēja Krimināllikuma normas un 2012.gada 13.decembra likumu „Grozījumi Krimināllikumā".

Apsūdzētā /L.K./ Krimināllikuma 260.panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarīja 2010.gada 25.oktobrī, tas ir, pirms spēkā stājās 2012.gada 13.decembra likums „Grozījumi Krimināllikumā".

Krimināllieta pirmās instances tiesā iztiesāta pēc minēto grozījumu spēkā stāšanās 2013.gada 1.aprīlī.

Krimināllikuma 260.panta pirmās daļas sankcija (likuma redakcijā līdz 2013.gada 31.martam) paredzēja, ka par šo noziedzīgo nodarījumu soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz diviem gadiem var ar arestu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu līdz sešdesmit minimālajām mēnešalgām, atņemot transportlīdzekļa vadīšanas tiesības uz laiku līdz pieciem gadiem vai bez tā.

Krimināllikuma 260.panta pirmās daļas sankcija (likuma redakcijā no 2013.gada 1.aprīļa) paredz, ka par šo noziedzīgo nodarījumu soda ar brīvības atņemšanu ar laiku līdz diviem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu.

Augstākā tiesa jau 2014.gada 20.janvāra lēmumā lietā Nr. SKK-J-64/2014 norādīja, ka tiesa ir tiesīga piemērot papildsodu - transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšanu - nosakot sodu pēc Krimināllikuma 260.panta attiecīgās daļas kā likuma redakcijā līdz 2013.gada 31.martam, tā arī likuma redakcijā no 2013.gada 1.aprīļa.

Šajā lēmumā ietvertas šādas atziņas: „Minētais atzinums pamatojams ar Krimināllikuma 5., 44., 260.panta, 2012.gada 13.decembra likuma „Grozījumi Krimināllikumā" un tā pārejas noteikumu iztulkošanu, piemērojot likuma tulkošanas gramatisko, vēsturisko, teleoloģisko un sistēmisko metodi. 2012.gada 13.decembra likuma „Grozījumi Krimināllikumā" pārejas noteikumu 4.punktā norādīts, ka personas, kuras noziedzīgu nodarījumu izdarījušas līdz šā likuma spēkā stāšanās dienai, sodāmas saskaņā ar tām Krimināllikuma normām, kuras bija spēkā šā nodarījuma izdarīšanas laikā, ņemot vērā, ka maksimālais soda apmērs vai laiks nedrīkst pārsniegt maksimālo soda apmēru vai laiku, kāds Krimināllikumā par attiecīgo noziedzīgo nodarījumu ir paredzēts pēc šā likuma spēkā stāšanās dienas. Krimināllikuma 44.panta otrajā daļā noteikts, ka tiesību ierobežošana ir papildsods, ko piespriež tiesa, atņemot šā likuma Sevišķās daļas attiecīgajā pantā minētās tiesības vai nosakot aizliegumu uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem, vai ko nosaka prokurors, sastādot priekšrakstu par sodu, uz laiku, kas nav ilgāks par pusi no šā likuma Sevišķās daļas attiecīgajā pantā paredzētā maksimālā tiesību ierobežošanas laika. Ievērojot noziedzīgā nodarījuma veidu un raksturu, šā likuma Sevišķajā daļā īpaši paredzētajos gadījumos personai var ierobežot tiesības arī uz ilgāku laiku, bet ne ilgāku par desmit gadiem. Šā panta trešā daļa noteic, ka atbilstoši noziedzīga nodarījuma raksturam tiesību ierobežošanu tiesa var noteikt arī gadījumos, kad šis sods nav paredzēts šā likuma Sevišķās daļas attiecīgā panta sankcijā, vai papildus šā likuma Sevišķās daļas attiecīgā panta sankcijā paredzētajam tiesību ierobežojumam noteikt arī citu tiesību ierobežojumu. Krimināllikuma Sevišķās daļas normu sankcijas (likuma redakcijā no 2013.gada 1.aprīļa) ir konstruētas tādā veidā, ka tajās nav ietverti tiesību ierobežošanas sodi kā alternatīvi papildsodi. Krimināllikuma Sevišķās daļas normu sankcijās tiesību ierobežošanas sods norādīts tikai tajā gadījumā, kad tas paredzēts kā obligāts. Par tiesību ierobežošanas sodu sakarā ar 2012.gada 13.decembra likumu „Grozījumi Krimināllikumā" izteikts arī likumprojekta izstrādātāju viedoklis. „Obligāti piemērojamie tiesību ierobežošanas sodi ir paredzēti Krimināllikuma Sevišķās daļas pantos. Savukārt alternatīvi piemērojamos tiesību ierobežošanas sodus atbilstoši noziedzīga nodarījuma raksturam tiesa varēs piemērot arī gadījumos, kad šis sods nav paredzēts šā likuma Sevišķās daļas attiecīgā panta sankcijā, vai papildus šā likuma Sevišķās daļas attiecīgā panta sankcijā jau noteiktajam obligāti piemērojamajam tiesību ierobežojumam. Papildus jāmin, ka likumā noteiktais tiesību ierobežošanas termiņš kopumā nav mainījies, proti, no viena līdz pieciem gadiem. Kaut gan parasti šis laiks ir pietiekams, lai sasniegtu soda mērķi, jāatzīst, ka praksē ir gadījumi, kad personu tiesības jāierobežo uz ilgāku laiku, tomēr to neparedz likums. Piemēram, transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšana uz pieciem gadiem var būt nepietiekami ilga, ja persona regulāri vada transportlīdzekli apreibinošu vielu ietekmē vai, sistemātiski pārkāpjot Ceļu satiksmes noteikumus, izraisa autoavārijas. Tieši šī iemesla dēļ Krimināllikuma 44.panta otrā daļa ir papildināta ar jaunu iespēju – ievērojot noziedzīgā nodarījuma veidu un raksturu, šā likuma Sevišķajā daļā īpaši paredzētajos gadījumos personai var ierobežot tiesības arī uz ilgāku laiku, bet ne ilgāku par desmit gadiem." *(skat. I.Gratkovska. Krimināls odu reformas politika ir pabeigta. Jurista Vārds. 19.03.2013., 20.-21.lapa).*"

Kasācijas instances tiesa norāda, ka minētās atziņas ir attiecināmas arī uz konkrēto lietu. Ievērojot iepriekš norādīto normu analīzi, kasācijas instances tiesa atzīst par kļūdainu apelācijas instances tiesas atzinumu, ka aktuālā Krimināllikuma 44.panta trešās daļas redakcija Krimināllikuma 5.panta trešās daļas izpratnē atzīstama par personai nelabvēlīgu.

Kriminālprocesa likuma 584.pantā ir noteiktas lietas izskatīšanas robežas kasācijas instances tiesā. Saskaņā ar šā panta otro daļu kasācijas instances tiesa drīkst pārsniegt kasācijas sūdzībā vai protestā izteikto prasību apjomu un ietvarus gadījumos, kad tā konstatē šā likuma 574. un 575.pantā norādītos pārkāpumus un tie nav norādīti sūdzībā vai protestā.

Kasācijas protestā prokurors A.Zariņš norādījis uz Kriminālprocesa likuma 511.panta otrās daļas pārkāpumu, kas viņa ieskatā atzīstams par Krimināllikuma būtisku pārkāpumu, arī kasācijas protesta nobeigumā prokurors atsaucies uz Kriminālprocesa likuma 511.panta otrās daļas un 574.panta pārkāpumu.

Kriminālprocesa likuma 572.pantā ir noteikts kasācijas sūdzības un protesta saturs, proti, kasācijas sūdzībā un protestā jāiekļauj tajā izteikto prasību pamatojums ar norādi uz Krimināllikuma vai šā likuma normu pārkāpumu, kā arī motivēts lūgums par lietas skatīšanu mutvārdu procesā tiesas sēdē, ja sūdzības vai protesta iesniedzējs to vēlas.

Kasācijas instances tiesa norāda, ka Krimināļprocesa likuma 574., 575.pantā ir noteikti pārkāpumi, kas par pamatu tiesas nolēmuma atcelšanai. Krimināļprocesa likuma 574.panta 1.punkts ir attiecināms uz Krimināllikuma Vispārīgās daļas pārkāpumu konstatēšanu, savukārt 2.punkts – uz Krimināllikuma Sevišķās daļas pārkāpumu konstatēšanu. Krimināļprocesa likuma 575.pants attiecas uz Krimināļprocesa likuma būtisku pārkāpumu. Kasācijas protestā iekļautā norāde par Krimināļprocesa likuma 511.panta otrās daļas pārkāpumu attiecas uz iespējamu Krimināļprocesa likuma būtisku pārkāpumu, nevis uz protestā norādīto Krimināļprocesa likuma 574.pantā paredzētu pārkāpumu. No kasācijas protesta satura redzams, ka prokurors faktiski norādījis uz Krimināllikuma 5., 44.panta trešās daļas kļūdainu piemērošanu, proti, Krimināllikuma Vispārīgās daļas pantu nepareizu piemērošanu, kas ir Krimināļprocesa likuma 574.panta 1.punktā paredzētais pārkāpums. Taču šajā daļā kasācijas protests nav pamatots atbilstoši Krimināļprocesa likuma 572.panta prasībām. Turklāt nav saprotams, kā Krimināļprocesa likumā norādītā pārkāpuma pārkāpums var izraisīt tiesas nolēmuma apšaubīšanas pamatojumu.

Kasācijas instances tiesa atzīst, ka, lai arī apelācijas instances tiesa kļūdaini interpretējusi Krimināllikuma 5.panta trešo daļu, taču, ievērojot Krimināļprocesa likuma 584.panta otrās daļas nosacījumus, nav pamata apmierināt kasācijas protestā izteikto lūgumu, jo tā saturs neatbilst Krimināļprocesa likuma 572.panta prasībām un kasācijas instances tiesai nav tiesību pārsniegt kasācijas protesta apjomu, kas var pasliktināt apsūdzētā stāvokli.

Pamatojoties uz Krimināļprocesa likuma 585. un 587.pantu, Augstākā tiesa

n o l ē m a

Rīgas apgabaltiesas 2014.gada 3.jūnija spriedumu atstāt negrozītu, bet Rīgas autotransporta prokuratūras prokurora A.Zariņa kasācijas protestu noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnesis P.Dzalbe

Tiesnese A.Nusberga

Tiesnesis A.Freibergs